

ΦΥΛΛΙΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1904

ΤΕΥΧΟΣ Θ'

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(Σημειώσεις εις τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης)

Πολλοὶ αἰῶνες παρήλθον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἰουστινιανὸς συνελάμβανε τὸ μεγαλεπήβουλον σχέδιον τῆς ἀνεγέρσεως ναοῦ εἰς τὴν Σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Τότε ὅμως τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἐκράτει ἀκόμη τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὸ γένος ἡμῶν διετήρει ἀκόμη μίαν σταθερὰν ἀκμὴν ἐθνικισμοῦ ἢ ὅποια διετηρήθη ὡς βλέπομεν διὰ τῆς τέχνης μέχρι σήμερον. Τώρα ἄλλοι ἀκμαιότεροι λαοὶ φαίνεται ἐξασκοῦν μίαν ἀποπνικτικὴν πίεσιν ἐπὶ τῆς τέχνης μας καὶ συνεπῶς ἐπὶ τῆς ζωῆς μας. Λαὸς ὁ ὅποιος λησμονεῖ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων του καὶ μὲ μίαν ἀναιδῆ ἔλλειψιν εἰλικρινείας μιμεῖται τὰ ποταπώτερα πράγματα τῶν ξένων, πῶς ἄλλως θέλετε νὰ χαρακτηρισθῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν παρὰ ὡς ἀνίκανος νὰ φέρῃ τὸ εὐγενὲς πλέον ὄνομα τοῦ Ἕλληνο; Ἄν ἐξετάσωμεν μὲ προσοχὴν τί εἶχαμε πρὸ ὀλίγων μόλις δεκαετηρίδων νὰ ἐπιδειξώμεν εἰς ὅλας τὰς τέχνας καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα μὲ τὴν σφραγίδα τῆς Ἑλληνικῆς ἰδιοφυΐας θὰ ἐννοήσωμεν τὴν κατὰπτωσιν εἰς τὴν ὅποιαν φερόμεθα παρ' ὅλην τὴν ἐξέγερσιν τὴν ὅποιαν ἔφερον ἡ ἐπανάστασις καὶ ἐχάρισε μίαν κακῶς ἐννοουμένην ἐλευθερίαν εἰς ἓνα μέρος μόνον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ Βυζαντινὴ παράδοσις εἶχεν ἀφίση τὰ ἴχνη τοῦ πολιτισμοῦ τῆς διὰ τῆς τέχνης μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ὁ κατακτητὴς ἐσεβάσθη τὴν δύναμιν τοῦ ἀντιπάλου του καὶ ἄκων ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ προνόμια, νὰ εὐρύνη τὸν κύκλον τῆς πνευματικῆς του δράσεως διότι ἤθελε νὰ καρπωθῆ καὶ ὁ ἴδιος ὠφελήματα τὰ ὅποια παντελῶς θὰ ἔχανε μὲ τὸν σίδηρον καὶ τὴν καταστροφὴν. Οὕτω τὰ πράγματα εἶχον καὶ ἡ τέχνη κατίσχυε διὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἐθνι-

κῆς συγκεντρώσεως μέσα εἰς τοὺς ἀρχοντικούς οἴκους τῶν δημογερόντων οἱ ὅποιοι ἀντεπροσώπευον τὴν ἐπικράτησιν τοῦ γένους. Τίς Ἕλληνας ἀγνοεῖ τὴν θαυμασίαν χειροτεχνίαν τῶν Ἑλληνιδῶν τῆς πρὸ τῆς Ἑλλ. ἀναστάσεως ἐποχῆς; Τὸ ἀργαλεῖο ποῦ ἐγκαταλείψαμε ὑφαίνει ὅμως μίαν Ἑλλάδα νεωτέραν ὅσο καὶ ἄρχαίαν. Καὶ κάθε παρθένα ἐγνώριζε νὰ μεταγγίσῃ ἀπὸ τὰ σπλάγγα τῆς Ἑλληνικῆς τῆς καλαισθησίας τὴν ὑπεροχὴν τῆς φυλῆς ἢ ὅποια ἐπὶ τέλους κατέληξεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ τεχνίται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἐπαξίως δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν νεοελληνικήν, ἀκολουθοῦσαν τὴν οἰκογενειακὴν παράδοσιν, κανεὶς δὲν ἔκανε τοῦ κεφαλιοῦ του, ἀλλὰ καὶ κανεὶς δὲν ἔτρεχε μανιασμένος καὶ μὲ ξυπασιὰ στὰ ξένα πράγματα, ὅλοι ζητοῦσαν κάτι ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς ψυχῆ καὶ εἰργάζοντο γιὰ τοὺς Ῥωμαίους. Τώρα ὅλοι ὁμολογοῦμεν ἀφελέστατα ὅτι ἐφραγκέψαμε χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ ἐννοοῦμεν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως· πολλοὶ μάλιστα τόσο τρέχουν ὥστε βιάζονται νὰ πετάξουν καὶ τὸ τελευταῖον νῆμα ποῦ μᾶς ἐνώνει μὲ τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα, τὴν ἑλληνικὴν φωνήν. Οἱ χυδαῖοι αὐτοὶ ἔκφυλοι δὲν εἶνε ἀξιοὶ οὔτε τῆς περιφρονητέως μας. Ἐφραγκέψαμε δὲ δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ κατὰπτωσιν πνευματικὴν τὸ ὅποιον σημαίνει κατὰπτωσιν ἐθνικὴν, καὶ τὸ κακὸ ζητήσατέ το εἰς τὴν τέχνην· αὐτὴ εἶνε ποῦ ξεχωρίζει τὰ ὅρια τῆς ἐθνότητος. Κανὲν ἄλλο μέσον δὲν ἐκφράζει πραγματικώτερα καὶ σαφέστερα τὴν κατάστασιν ἐνὸς λαοῦ ὅσον ἡ τέχνη του· διὰ τῆς τέχνης δύναμαι νὰ εἶπω ὑπάρχωμεν. Κάθε λαὸς ἀπὸ τὴν στιγμήν ποῦ θά συμπήξῃ κοινωνίαν καὶ ζητήσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ζωὴν κατάστασιν διὰ νὰ σκεφθῇ πλέον ὡς ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ σκέπτεται ἂν μᾶς ἐπιτρέπεται ἢ ἐκφρασις τεχνικῶς. Ἐγκαταλείπει τὴν ἐκ χόρτων στρωμνὴν του καὶ πλέκει μὲ τέχνην τὴν κλίνην του. Καὶ ἡ ἀνάγκη ἀνθρωπιοτέρας ζωῆς γεννᾷ ἀναγκαστικῶς ἐν ἑαυτῷ τὴν καλαισθησίαν ἢ ὅποια ἐπὶ τέλους δεικνύει τὴν εὐφυίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν κάθε λαοῦ.

Οἱ Ἕλληνες πάντοτε διεκρίθησαν μέσῳ τῶν αἰῶνων διὰ τὴν λεπτότητα καὶ εὐγένειαν διὰ τῶν ὁποίων ἀντελαμβάνοντο τὸ σχῆμα. Οὐδέποτε ἐπεζήτησαν πολυτέλειαν ξένην καὶ ἰθεώρου βάρβαρον πᾶν μὴ Ἑλληνικόν. Ἡ ὡραία ἑλληνικὴ φύσις ἀνοίγει εἰς τὰς παρθένους ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὅλη τὴν εὐμορφίαν τῆς ζωῆς. μιᾶς

ζωῆς ὑπερόχου καὶ αἰωνίας· τώρα ὅμως τὰ πράγματα ἤλλαξαν. Ἡ ἐλευθερία μιᾶς ἑλληνικῆς γωνίας διέσπασε τὴν ἐνότητα τοῦ γένους καὶ ὁ καθένας ἐκ τῶν ἐπιλέκτων ἐτράβηξε ἀπὸ ἓνα δρόμο, ἄλλος ἀγκάλιασε τὸ Γαλλικὸν πολιτισμὸν, ἄλλος ἔγεινε ἄγγλος, καὶ ἄλλος Γερμανός. Καμμία δύναμις δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκαταστήσῃ τὸν συνεκτικὸν κρίκον τοῦ ἔθνους καὶ ἀλλοίμονον περιώρισαν τὴν ἀντίληψιν τῶν ἐλευθερίων τοῦ ἀνθρώπου μέσα εἰς ἓνα μικρὸν κράτος τὸ ὅποιον Θεέ μου, παρέχει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος τὸ ἑλεεινότερον δεῖγμα διοικήσεως καὶ νόμων. Ἡ πικρὰ αὐτὴ ἀλήθεια εἶνε ἀναμφισβήτητος ὅτι γίνεται καταφανὴς διὰ τῆς τέχνης. Ἡ τέχνη δὲν εἶνε ἀπλῶς μόνον προῖον τοῦ πλούτου ὡς νομίζουσι οἱ πολλοί, ἀλλ' ἡ ἀντίληψις τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ ἄνθρωποι.

Πῶς θέλετε βέβαια πτωχοὶ ἀγρόται ὅπως εἴμεθα ὅλοι οἱ Ἕλληνες μὲν ἔχθες πλουτίσαντες νὰ ἔχωμεν ἄλλην ἀντίληψιν τῆς τέχνης ἔξω ἀπὸ τὴν ζωὴν μας; Καὶ ὅμως μετὰ λύπης βλέπομεν εἰς ὅλα τὰ καλὰ σπῆττα ἀγαθωτάτων ἄλλως τε οἰκοκυραίων νὰ γρυνθοκοποῦνται ὅλοι οἱ ῥυθμοὶ κατὰ τρόπον ποῦ μόνον τὴν ἀηδίαν δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰς τὸν γυνωρίζοντα τὰ αἴτια τῆς δημιουργίας τῶν ῥυθμῶν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς. Ἡ δὲ ζωὴ μας ἐν Ἑλλάδι ποτὲ δὲν ἔζησε σὲ χειρότερη σκλαβιὰ ἀπὸ τὴν ὑποδουλώσιν εἰς τοὺς μικροτυραννίσκους μιᾶς αἰσχροῦς πολιτικῆς ὡς εἶνε ἡ σημερινὴ κατάστασις.

Οἱ ἀνεπτυγμένοι καὶ οἱ πλούσιοι δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν ν' ἀντιστοῦν εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ ξένου πνεύματος καὶ ἀντὶ νὰ ὑπερασπίσῃν μὲ τὴν ζωὴν τους τὴν ὑπαρξίν τῆς φυλῆς, ἀφίνουν ἀπὸ δειλίαν καὶ ἀνεπάρκειαν νὰ καταστέφεται τὸ δοξασμένον αὐτὸ ἔδαφος τὸ ὅποιον κομπαστικῶς ὁσάκις ἔχομεν συμφέρον τὸ ὀνομάζομεν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν εἴμεθα νεομαθεῖς πρόστυχοι, καὶ οἱ δὲ νεόπλουτοι πρόστυχοι. Τὸ θησαυρίζειν εἶνε ἐντελῶς περιττὸν εἰς τοὺς ἐπαιτοῦντας τὴν ζωὴν.

Τί χρησιμεύει ὁ πλοῦτος εἰς ἓνα φθισικὸν ἐτοιμοθάνατον; Ἴδου διατὶ ἡ Ἑλλάς σήμερον μετεβλήθη εἰς ἓνα πολιτικὸν φθισιατρεῖον εἰς τὸ ὅποιον φυτοζωοῦν ὅλοι οἱ ἀτροφικοὶ νόες. . . .

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

Γ λ ὄ π τ η ς .

᾿Σ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΓΑΛΗΝΗ

᾿Ο περίπατός μου μ᾿ ἔφερε ᾿σ ἓνα ρημοκλήσι. ᾿Ήταν προχωρημένη ἢ νύχτα. Βαθειά σιωπὴ βασίλευε σὲ κύκλο ἀπέραντο τριγύρω μου. Τῶν δέντρων ἢ σκεπὴ, περιψήλη καὶ θολωτὴ, ἔρριχνε πυκνότερο σκοτάδι ἀπάνου ᾿σ τὴν ἐκκλησιά. Καντήλι εἶτε κερὶ λησμονημένο δὲν ἔφεγγε ἀπὸ τὰ παράθυρα. Κ᾿ ἡ θύρα ἦταν κλειστή. Κάτι βαρὺ, κάτι ἄγριο πλάκωνε τὴν ἐκκλησοῦλα κ᾿ ἔκανε πειὸ σκνθρωπὴ τὴ μοναξιά της.

Θέλησα ν᾿ ἀλαφρώσω τὴ λύπη τῆς ἐκκλησιάς. Νὰ τῆς χαρίσω ἓνα χαμόγελο καὶ νὰ πάρω ἀπὸ τὴ δικὴ της τὴ γαλήνη μιὰν ἀχτίνα. Θέλησα ν᾿ ἀνάψω τὰ καντήλια της καὶ τὰ κεριά της.

Μιά γυναικα, γονατιστὴ κοντὰ ᾿σ τὴ θύρα, σκεπασμένη μὲ πέπλο χυμένον ὡς τὰ πόδια της, ἔμενε ἀκίνητη σὰ νὰ προσεύχονταν ἢ νὰ θρηνοῦσε. Καθὼς μ᾿ εἶδε νὰ πηγαίνω ἀπάνου της, μ᾿ ἓνα της κίνημα ἀσθηρὸ μ᾿ ἔκαμε νὰ σταματήσω. Γύρισε κατὰ μένα πρόσωπο θανάσιμο θλιμμένο, ποῦ ξεχώριζε χλωμόλευκο μέσ᾿ τὸ σκοτάδι, σὰ νὰ τὸ φώτιζε ἓνα ἀχνόφεγγο ἑσωτερικὸ, καὶ μοῦ εἶπε·

— ᾿Αφησε τὴν ἐκκλησιά ᾿σ τὴ δυστυχία της! Κλάψε, Κλάψε κ᾿ ἐσὺ μαζί μου!

Σηκώθηκε, μ᾿ ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μ᾿ ἔφερε γύρω δλόγυρα ᾿σ τὴν ἐκκλησιά. Σκυμμένη, χωρὶς πιὰ ν᾿ ἀντικρύξῃ τὴ ματιά μου, ἀκολουθοῦσε νὰ μιλή. Δὲν ἔτρεμε, δὲν ἔκλαιγε ἢ φωνὴ της. Κι᾿ ὅμως ἦτανε σὰ μοιρολόγι συγκρατητό, μονότονο τὰ λόγια της.

— Τὸ χῶμα αὐτό, ποῦ τὸ θεωρεῖς ν᾿ ἀπλώνεται γυμνὸ, χιλιάδες πόδια ὡς ἔχτες τὸ πάτησαν καὶ τ᾿όλωσαν. ᾿Η Χαρὰ ἀγκαλιὰ μὲ τὸ Μεθῦσι ὀργίασαν καὶ φρούαξαν ἀπάνου του τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες. ᾿Ήτανε πανηγῦρι χροιάτικο κ᾿ ἦρθαν ἐδῶ, ᾿σ τῆς ᾿Αγιά Γαλήνης τὸ προσκυνητήρι, οἱ πανηγυριστάδες, ἀπὸ τὰ χωριά κ᾿ ἀπὸ τῆς χῶρες, ν᾿ ἀποθέσουν τὴ λατρεία καὶ τὰ δῶρα τους. Καὶ μόλις ἦρθανε, λησμό-

νησαν τὸ γιατί βρέθηκαν ἐδῶ. Καὶ τ᾿όρριξαν ᾿σ τὸ χορὸ καὶ ᾿σ τὸ τραγοῦδι. Καὶ ξέσπασαν σὲ χαροκόπι ἀφάνταστο. Κ᾿ ὕστερα θύμωσαν καὶ πιάστηκαν. Κ᾿ ἔφτασαν καὶ ᾿σ τὰ μαχαίρια!

Γονάτισε καὶ μ᾿ ἔκαμε κ᾿ ἐμὲ νὰ γονατίσω.

— Βλέπεις; μοῦ εἶπε μὲ φωνὴ βαθειά. Αἶμα!
Σηκώθηκε. Φαίνονταν νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτὸ της.

— Πῆρα τῆς προσφορὲς τους καὶ τ᾿ ἄλλα δῶρα τους τ᾿ ἀνίερα καὶ τ᾿όρριξα μακρὰ μου! ᾿Αλοίμονο! Θὰ μείνῃ ἢ ἐκκλησιά κλεισμένη πάλι, κλαίοντας τὴν ἐρημιά της, ἓνα χρόνον ὀλάκερον! ᾿Υστερα θὰ γίνουν τὰ ἴδια πάλι. ᾿Ως τότε ἄς κλάψωμε!

Μοῦ ἄφησε τὸ χέρι καὶ πῆγε καὶ ξανακάθισε σιμὰ ᾿σ τὴ θύρα τῆς ἐκκλησιάς.

Θάνος Φωτεινὸς

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΝΕΤΑ ΜΟΥ

ΦΥΓΗ

Πρωτοῦ τὸν ἔρημο γυαλὸ σκεπάσῃ τὸ σκοτάδι
Στῆς μέρας τὸ σουρούπομα καὶ πρὶν ὃ ἥλιος σβύσῃ
Σύρε στὴν ἄκρη τοῦ γυαλοῦ, σιμὰ στὸ ἐρημοκλήσι
Καὶ πρόσμενέ με ἀγάπη μου, θαρθῶ, τὸ βράδυ-βράδυ.

Σύρε στὴν ἄκρη τοῦ γυαλοῦ σιμὰ στὸ ἐρημοκλήσι
Σιμὰ στὸν τοῖχο τὸν παληό, τῶν χρόνων μας ρημάδι·
Τὸ θλιβερὸ τραγοῦδι μου σὰν φίλημα, σὰν χάδι
Τὴν ἔρμη μου τὴν ἀγκαλιὰ θὲ νὰ σὲ νανουρίσῃ.

Κι᾿ ἀγάπη μας στὸν ὕπνο σου παρθένα ὄνειρομένη
Μέσα σὲ ρόδινο ὄνειρο, θὰ φέρω σου νὰ ἰδῆς,
Τὴν πλάση τὴν ἀνέγκιχτη ποῦχω γιὰ σὲ πλασμένη!

Καὶ καθὼς πέρ᾿ ἀπ᾿ τὸ βουνὸ θὰ βγαίνῃ τὸ φεγκάρι
Μέσ᾿ τὴν μαγία τὴ μυστικὴ τῆς νεκρικῆς σιγῆς,
Καράβι γοργοτάξιδο θεν᾿ἄρθῃ νὰ μᾶς πάρῃ!

Κιλιμίτα, 1904.

ΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ

ΑΙ ΕΝ ΛΕΥΚΑΔΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Γουαλιέρης ο Β' παρασκευασθείς ὅσον ἠδύνατο, ἐξεκίνησεν ἐξ Ἀπουλίας μεσοῦντος τοῦ ἔτους 1831, πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἐπὶ τοῦ δουκάτου Ἀθηνῶν κυριαρχίας αὐτοῦ.

Διερχόμενος τῆς Λευκάδος, κατέλαβε καὶ αὐτήν, ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ κύριος αὐτοῦ σκοπὸς ἦτο ἡ τῶν Ἀθηνῶν ἀνάκτησις, ἐνεπιστεύθη τὴν διοίκησιν τῆς νήσου εἰς τὸν ἱππότην Ἰωάννην de Amigdolia, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τοῦ 1334 διεδέξατο ὁ Ἰωάννης Clignet. Ὁ δούξ οὗτος συνέστησεν ἐν Λευκάδι καὶ Λατινικὴν ἐπισκοπὴν, εἰς τὴν ὁποίαν πρῶτος ἀνεθιβάσθη Ριχάρδος τις ἐπικυρωθεὶς ὑπὸ Πάπα Ἰωάννου τοῦ ΚΒ'. Ἄμα δ' ἔλθων οὗτος εἰς Λευκάδα εὗρε πάντα τῆς ἐαυτοῦ ἐπισκοπῆς τάγαθὰ καὶ τοὺς χωρικοὺς κατεχομένους ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ de Amigdolia. Διὸ ἀπετάθη πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, ὅστις, τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1335, ἀνέθηκε τῷ δικαστῇ Ὑδροῦντος τὰ περὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ ἐπίσκοπος Ριχάρδος παρεπονέθη παρὰ τῆ αὐλῆς, ὅτι τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ οἱ κανονικοὶ ἠσπάσθησαν τῶν ὀρθοδόξων τὰς αἰρέσεις καὶ ἠλείδουν αὐτῶν, ὅθεν ἰκέτευσεν, ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀναγκάσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν προσήκοντα σεβασμὸν, καὶ αὕτη ὁμοίως εἰσηκούσθη τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1335 (1).

* *

Ἄγνωστοι μέχρι τοῦδε αἱ περιπέτειαι ἐκείναι τῆς πρώτης δυτικῆς ἐκκλησίας ἐν Λευκάδι, γνωσταὶ ὅμως εἶνε αἱ δειναὶ τῆς νήσου περιπέτειαι, ἕως ὅτου αὕτη περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν.

Ἦτο ἡ νήσος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων τῷ 1479.

Ὁ Φραγκίσκος Μοροζίνης πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων, τῇ 6ῃ Αὐγούστου 1684, ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως, ἐκυρίευσεν τὸ φρούριον Ἀγίας Μαύρας καὶ ἔπειτα ὅλην τὴν Λευκάδα. Τότε ὁ Μοροζίνης

(1) I. A. Ρωμανοῦ. Γρατιανὸς Ζώρζης, ἀυθέντης Λευκάδος κλπ. Κερκύρα 1870, σελ. 300—301.

ἐπανέφερον εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν τὴν ἐν τῷ φρουρίῳ ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Μαύρας, τὴν ὁποίαν οἱ Τούρκοι εἶχον μετατρέψει εἰς τζαμί. Ἐπίσης δὲ ἕτερον τζαμί ἐν τῷ φρουρίῳ, μετέτρεψαν εἰς δυτικὴν ἐκκλησίαν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Σωτῆρα, διότι, ὡς εἶδομεν, τῇ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἡ νήσος ἠλευθερώθη,

Ἐπὶ τῇ προσόψει ἀνετοιχίσθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή πρὸς ἀνάμνησιν:

Hoc Sacellum
mahome impietate expiatum
Franciscus Maurogceno
aeques c. Marci Proc. tertio in Turcas
imp. supremus
Deo Salvatori Sacravit
M DCLXXXIV

Τῷ 1716 ἐκ νέου πόλεμος μεταξὺ Ἑνετίας καὶ Τουρκίας δεινότατος. Οἱ Τούρκοι κατέλαβον ἐκ νέου τὴν Λευκάδα, ἀλλὰ μετὰ τὴν μεγάλην ἐν Κερκύρα νίκην τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ ἔτους τούτου, ἡ Βενετία ἀνέκτησε τὴν Λευκάδα. Οἱ Τούρκοι εἰς τὸ μακρὸν ἐκεῖνο διάστημα εἶχον μετατρέψει εἰς τζαμί καὶ τὴν ἐν λόγῳ δυτικὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου, αὕτης μετετρέπη εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐτέθη ἡ ἐξῆς νέα ἐπιγραφή:

Arcem hanc
sub exitio suo et opres. barb.
Gemiscentem
redimit
Andreas Pisani aeq. d. Marci Proc.
invietiss. et Piiss.
templum hoc reficiatum
sumo numini reconsacravit
M DCCXVI

Παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ᾠκοδομήθη μοναστήριον, ἐν ᾧ ἐμόναζον οἱ πατέρες Conventuali. (1)

Ἐπειτα ᾠκοδομήθη ἐν τῇ νέᾳ πόλει Ἀμαξάκι λεγομένη, νέα δυτικὴ ἐκκλησία ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν Concezione. (2)

(1) Σ. Α. Βλαντιῆ. Ἡ Λευκὰς ὑπὸ τοὺς Φράγκους, τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἑνετούς. Λευκάδι, 1902 σελ. 116, 139.

(2) P. Innocenzo da Modugno. Cefallonia Catolica Foligno 1903 σελ. 261.

Ἐπίσημος ἐκκλησία ἐθεωρήθη ἡ ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Σωτῆρος Παντοκράτορος, ἡ ὡς κοινῶς ἐκαλεῖτο del ss. Salvatore καὶ ἐν αὐτῇ κατὰ τὰς ὠρισμένας ὑπὸ τοῦ νόμου ἡμέρας μετέβαινε καὶ ὁ ὀρθόδοξος κληρικός, ἵνα μετὰ τοῦ δυτικοῦ γίνῃ ἡ δοξολογία ὑπὲρ τῆς ἐνετικῆς πολιτείας. (3)

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Παντοκράτορος Σωτῆρος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐχύθησαν ἄπειρα δάκρυα διὰ τὰ εὐχαριστήσωσιν οἱ πιστοὶ τὸν Σωτῆρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου δὲν ὑπάρχει πλέον, ἔχει μεταβληθῆ εἰς ἀποθήκην. Ὅταν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1893 ἔμεινα ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας εἰς τὴν Λευκάδα πολλάκις ἐπορευόμην καὶ εἰς τὸ φρούριον καὶ πρὸ τῶν περιφρονημένων τὴν σήμερον ἐκείνων παλαιῶν τοίχων, ἀνεπόλουν ἡμέρας δόξης καὶ ταπεινώσεων καὶ ἐλεηνολόγουν τὴν ἀφροντησίαν τῶν ἀρμοδίων διὰ τὰ ἱστορικά μνημεῖα τῶν πονηρῶν ἐκείνων χρόνων.

*
**

Ἡ Βενετία τῷ 1797 ἔπεσε καὶ παρήκμασεν ὁ δυτικισμὸς ἐν Λευκάδι. Ἡ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως ἐκκλησία τῆς Παναγίας Concezione, οὕσα πρὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ἐξηκολούθει λειτουργοῦσα μέχρι τοῦ σεισμοῦ τῆς 7ης Ἰανουαρίου 1825, ὅτε κατεστράφη. Ἡ ἐκκλησία κατεδαφίσθη καὶ ἐγένετο λαμπρὰ ἡ πλατεία τῆς πόλεως. Ὁικοδομήθη ὁμοίως νέα ἐκκλησία τῶν δυτικῶν παρὰ τῇ θαλάσῃ ἀφιερωμένη εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου. Ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς πόλεως εἰς τὸ νεκροταφεῖον ἐγένετο καπέλλα εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον ἀφιερωμένη.

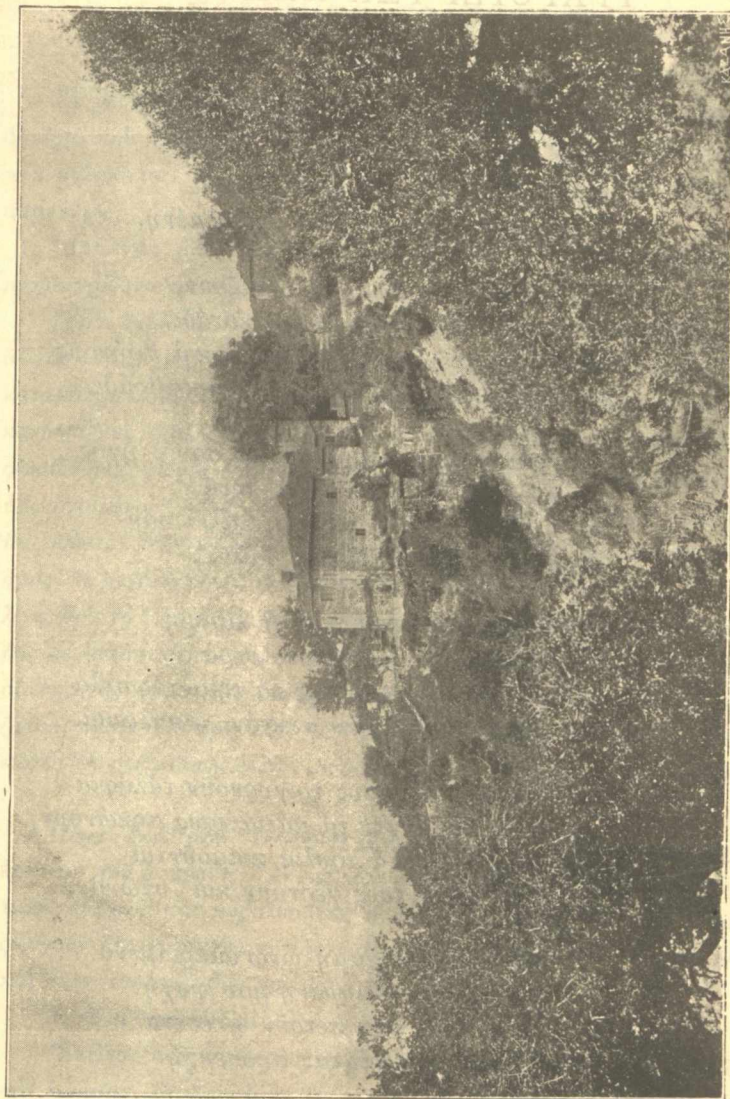
Ἀπὸ Ἐνετοκρατίας ἡ ἐκκλησία τῶν δυτικῶν Λευκάδος ἦτο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκόπου τῶν δυτικῶν Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας. Ἀλλὰ καταργηθείσης τῷ 1890 τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, ἀπασαί αἱ δυτικαὶ ἐκκλησίαι τῆς Ἑπτανήσου ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῶν δυτικῶν Κερκύρας.

Ἐφημέριος ἀπὸ πολλοῦ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας Λευκάδος εἶνε ὁ σεβαστότατος πατὴρ Λίνος ἐκ Λεονίσσας, ὅστις, ἕνεκα τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ διατηρεῖ τὸ γόητρον τῆς δυτικῆς ταύτης ἐκκλησίας.

Σπ. δὲ Βιάζης

(3) Diversorum, φάκελλος παρὰ τῇ δυτικῇ ἐπισκοπῇ Ζακύνθου.

Εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἡπειρον

Ἐξοχικὸν τοπεῖον Ζακύνθου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΚΑΛΑΜΙΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Δενίου)

Στὸ ἀπόκρυφο τοῦ δάσους μονοπάτι,
στὴν ὄχθη τὴν καλαμοφυτεμένη
πηγαίνω κάθε βράδι ἀγάλι—γάλι
κ' ἔχω στὴ σκέψη ἐσέ, ὦ ἀγαπημένη.

Καὶ τὰ καλάμια μυστικὰ βουΐζουν,
στὰ χαμοκλάδια ἀπλώνεται σκοτάδι,
λὲς καὶ γροικῶ κρυφομιλήματα καὶ θρήνους
καὶ κλαίω καὶ κλαίω μὲς τὸ μαῦρο βράδι.

Μοῦ φαίνεται τοῦ τραγουδιοῦ σου ὁ ἦχος
σὰν φύσημα ὀποῦ ἀλαφρὰ πετᾷ
καὶ ἡ γλυκεῖά κ' ἁρμονικὴ λαλιά σου
μέσα στὴ λίμνη σβύνεται βαθιά . . .

Ξεχύνεται τοῦ φεγγαριοῦ ἡ λάμψη
στῆς λίμνης τὰ κοιμάμενα νερὰ
καὶ πλέκει τὰ χλωμὰ τῆς τὰ τριαντάφυλλα
στὰ φύλλα ποῦχει σὰν στεφάνι ἡ καλάμι.

Μέσα στοὺς κάμπους τριγυροῦν τάλαιφια
καὶ πρὸς τὴ Νύχτα τὰ μάτια τους σηκώνουν,
μὲς τὰ καλάμια τὰ πουλιὰ κοιμούνται
καὶ στὸν ὕπνο τους γέρονται καὶ ζυγώνουν.

Κ' ἐγὼ τὰ μάτια χαμηλώνω δακρυσμένα
καὶ μὲς ἀφ' τῆ θλιμμένη μου ψυχῇ
ὄλες οἱ σκέψεις μου πετοῦν σ' ἐσένα
σὰν ἤρεμη τῆς Νύχτας προσευχή.

(1903 μετάφρασις)

Μαρίνος Σιγοῦρος.

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τὰ μεσάνυχτα ἀργοδιαβαίνουν μέσα στὰ σκοτάδια καὶ μοναχὰ τ'
ἀστέρια ποῦ καὶ ποῦ φαίνονται νὰ τρεμοσβύνουν ἀνάμεσα στὰ σύγνεφα
ποῦ κυλοῦνται στὸ στερέωμα σὰν σκιὲς τρομαχτικὲς σὰν Νεοαῖδες
ἀπάντεχες.

Ἀπόπνηες ἀπὸ σωριασμένα πτώματα καὶ καπνὸς μπαρουτιοῦ
πλημμυρίζουν τὸν ἀέρα.

Γύρω στὴν αἰμοτοβαμμένη γῆ βασιλεύει τώρα νεκρικὴ σιγή. Πρὸ
ὀλίγον ἀκόμα, ἓνα ἠφαιστειο ὄλο πύρινες γλῶσσες, πετοῦσε στὰ πέρατα
κατάμαυρη λάβα καὶ ἀστροπελέκια βροντερά καὶ μπόμπος ἀπὸ θεώρατα
κανόνια καὶ μπάλες ποῦ οποῦσαν στὰ κοιτῶνια μὲ βρόντο χιλίων ντου-
φρεκιῶν καὶ φωνὲς ἄγριες καὶ τρομαχτικὲς καὶ ἀλλαγαμοὶ ἀνθρώπων
δαιμονισμένων· μὴ ἀδιάκοπη ταραχὴ καὶ ἓνα ἀπάντεχο κακό, ποῦ
θαρροῦσε πῶς σειόντιαν Γῆ καὶ Οὐρανός, ἔδειχνε τὶ μεγάλος χαλα-
σμός, τὶ μεγάλη θυσία ἀνθρώπων γενότανε γιὰ τὴ Πατρίδα. Ἐδὼ καὶ
λίγη ὄρα τὰ ἱερὰ χῶματα τὰ προστάτευαν τὰ γενναῖα παιδιὰ τῆς πατρι-
δας μὲ αὐταπάρησι καὶ παλληκαριὰ ἠρωϊκὴ καὶ μὴ φύχτα ἀγια-
σμένης γῆς ἤθελε ἑκατόμβες. Κάθε κοιτῶνι, κάθε δένδρο, κάθε
ζῴακι, κάθε σπιθαμὴ Γῆς ἦταν καὶ ἓνα διαμάντι περίλαμπρο ἀπὸ τὸ
περήφανο στέμμα τῆς ἑλληνικῆς δόξας στὰ χανδάκια κατρακυλούμενο!...

Πέρα ἐκεῖ ποῦ τελειώνει ὁ κάμπος ἀκούγεται ὁ ποδοβολητὸς
ἐκείνων ποῦ φεύγουν. Ἄλογα καὶ στρατιῶται, φορητὰ καὶ ἀξιωμα-
τικοί, εἰζωνοὶ καὶ καρβαλαρέοι, κανόνια ἀκόμα καὶ κοφτερὰ σπαθιά,
φεύγουν ἀνακατωμένα καὶ συνεπέρονται μὲ δορμή, ἐπάνω στὸν πανικὸ
καὶ στὴν ταραχὴ, ὅ,τι βρίσκουν μπροστὰ.

Ἔβλε οἱ νικημένοι!

Ἐκεῖνος ποῦ ἀφηφούσε πρὸ ὀλίγον τὸν θάνατον καὶ βρονχίωταν
σὰν λιοντάρι, ὅταν φυλάγη τὰ μικρὰ του, ἐκεῖνος ποῦ κλειοῦσε μέσα
στὰ πλατεῖα στήθια μὴ μεγάλη καρδιά, ἐκεῖνος ποῦ δὲν τρομάζει τοὺς

κινδύνους και πέρτει στο πεδίο τῆς τιμῆς με τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη
και με τὴν ὑστερνὴ εὐχὴ: νὰ δ ο ξ α σ τ ῆ ἢ Π α τ ρ ῖ δ α, φεύ-
γει τόρα και τρομουλιάζει σὰ λαγός, όταν σουσουρίζουν τὰ φύλλα,
και ἡ καρδιά του χτυπώντας δυνατὰ χάνεται ἀπὸ τὸ ξεφύχισμα!

Εἶνε οἱ νικημένοι!

Και φεύγουν ταπεινωμένοι ἀπὸ τὴ ντροπὴ, και ἀφίνουν τὰ χώ-
ματα ἐκεῖνα τὰ ἱερά, τοὺς λόγγους, τὰ ὑψώματα ἐκεῖνα ποῦ διψούσαν
γιὰ αἷμα, ποῦ ζητοῦσαν μάρτυρας! . .

Ἡ νύχτα προχωρᾷ σιγὰ — σιγὰ.

Ἐκεῖ ἐπάνω στὸ πέτρινο και ξηρὸ βουνό τῆς Γ κ ρ ι τ ζ ό β α λ η ς,
ποῦ βασιλεύει ἡ σιγαλιὰ και τὸ σκοιάδι, γίνεται κάποιον μυστήριο.

Ἐνα φτωχικὸ ἐρημοκλῆσι, χωρὶς ψάλτη και παπᾶ, μοιάζει με
ἄλλον Γολγοθᾶ και ἀπάνω σὲ κείνη τὴ στιγμή — τὴ νύχτα τῆς μεγά-
λης Παρασκευῆς — ποῦ ὁ Χριστὸς ὑποφέρει τὸ μαρτύριον τοῦ θελημα-
τικοῦ θανάτου, λίγοι Ἕλληνες λαβαίνουν τὸν μαρτυρικὸ γὰ τὴ πατριδα
θάνατο.

Δέκα πένητε ἀτρόμητα παλληκάρια, ποῦ τὰ στήθια των τίμη-
σαν ἐχθρικές σφαῖρες, εἶνε ξάπλα μέσα στὸ ἐρημοκλῆσι βαρετὰ πλη-
γωμένοι. Κυτιοῦν με παράπονον κρυφὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεανθρώπου,
ποῦ τὴν φώτιζε θαμπὰ ἡ μόνη καντύλα τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου.
Εἶνε μόνοι: τοὺς ἀφῆκαν οἱ σύντροφοὶ των σιτὴ προστασία τοῦ Θεοῦ. . .
Ἐπὸ δολάνοιχτες πληγὲς πηδαίει ἀχνισμένο τὸ πολύτιμον αἷμα και
ἀγιάζει τὲς ἁμαρτίες τῆς φυγῆς τῶν συντρόφων, και τὸ πλακόστρωτο
τοῦ ναοῦ μοιάζει με μακελλεῖο! Ἐδὼ πόδια τσακισμένα και χέρια
κολοβὰ ἐκεῖ πρόσωπα μανροκίτρινα γεμάτα ἀπὸ αἷματα: ἐδὼ ἕνα βαιθύ-
τατο ὄχ! ποῦ και πέτρες μπορεῖ νὰ συγκινήση. Παρέκει βογγητὸ
βγαλμένο ἀπὸ καρδιά ποῦ καταπονεῖ, και βλέμμα πικραμένο και ὄφι-
χλωμὴ με τὸ γλυκὸ χρῶμα τῆς ὄχρας: φυσιογνωμίες συμπαθητικές,
ποῦ ἐπάνω τους ὄχι τὴ σκιά ἢ θεία εἰκόνα τοῦ Σταυρωμένου και
σκορπάει γλυκασμὸ και βάλσαμον παρηγοριᾶς. Ἀκούγουν θόρυβον ἔξω
ἀπὸ τὸ ἐρημοκλῆσι και μανία δαιμονισμένων ἀπὸ βλαστήμιες κατα-
χθόνιες και θαροῦν πῶς τ' ἀδέλφια των, ἀδελφωμένα στὸ σπαθὶ και
σύντροφοι στὸ βόλι, με λύσσα ποῦ τὴν γεννάει μέσα τους ὁ ἄδικος
ἀγῶνας, προστατεύουν τ' ἄγρα τεῖχια τοῦ ναοῦ και τὰ ἱερά και τιμη-

μένα σώματα τῶν πληγωμένων.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι δὲν εἶνε ἐκεῖνοι ἔφυγαν και φεύγουν ἀκόμα!

Τὸ ἐρημοκλῆσι τὸ περιστοιχίζει ἀνθρωπομάζωμα ἀπὸ τέρατα
ἀγριεμένα και τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς καταμανρώνουν χεῖλη βλά-
στημα με ἀποφάσεις καταχθόνιες.

Μέσα στὸ σκοιάδι λάμπεις τρομαχτικές και φλόγες θεώρατες
ὕψωνονται ἀπὸ τὸ χαμηλὸ ἐρημοκλῆσι και μέσα στὸ φέγγος αὐτῶν
καπνὸς δύσοσμος βγαίνει.

Τὸ ἐρημοκλῆσι καίγεται! Τὸ ἐρημοκλῆσι ἔγινε θυμ.ατῆρι και οἱ
μάρτυρες λιβάν!

Τ' ἀθάνατα παιδιὰ τῆς πολυαγαπημένης πατριδας, ποῦ πολέμη-
σαν τόσο μαρτυρικά γὰ τὸν καλὸν ἀγῶνα, ἔγινον ἐκεῖ μέσα στὸν ἱερὸ
βωμὸ τοῦ Θουσιαστηρίου τὸ μυσταγόγημα τῆς Ἀθανασίας, ποῦ ἀγκα-
λιάζει τὸν μνήμην ἐκείνων ποῦ πεθαίνουν ἔτσι μαρτυρικά και ἀνέ-
βηκαν ἐπάνω στὰ οὐράνια ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον ποῦ χάραξεν ὁ Χριστός.

Ἡ πατριδα μας, ἡ γλυκερὰ και φιλόστοργη μάνα μας, θὰ μνη-
μονεύη αἰῶνα τὴ μνήμη των και ἡ δόξα με ἀφθαρτα στεφάνια, πάν-
τοτε θαλερὰ και ἀμάραντα, στεφανώνει τὸ μνημεῖον ποῦ τὸ ἔχουμε τόρα
ἡμεῖς οἱ ζωντανοὶ σκαμμένο μέσα στὲς καρδιές μας.

Αἱ ψυχὲς τῶν μαρτύρων φτερουγίζουν ἐλαφρὰ — ἐλαφρὰ ἐπάνω
στὰ ἐρεπία τοῦ ἐρημοκλῆσι τοῦ ἐκείνου και ἀγιάζουν τὴν ἀδικοπαρμένη
γῆ. Τιμὴ σὲ αὐτὴ ποῦ κλεῖ μέσα στοὺς κόρφοις τῆς τὴ πολύτιμη
στάχτη ἀπὸ τὰ κόκκαλά των τὰ ἱερά!

(Ἀμπελάκια - Θεσσαλίας)

Θεοχάρης Οἰκονόμου.

Τ Ρ Ι Κ Υ Μ Ι Α

Τὰ σεῖστρα ἢ ρυθμοκροῦστρα Ἠχώ χτυπάει στὸ σπῆλιο
και φέρνει σιτὴ ζωούλα του κάθε ἦχο και ρυθμό,
τὰ φύτρα ὡς τὰ χαμόγελα στὰ χεῖλη του ἀπ' τὸν ἥλιον,
ὀμάδι λὲς θὰ φτερωθοῦν πρὸς τὸν αὐγερινό.
Κι' ἀπὸ τὰ βάρη των ἢ Ἐωδιές ποῦ ὑφαίνοννε τὸ νῆμα,
ν' ἀφήσουννε τοὺς ἀργαλειοὺς κι' ἀμίλητα θ' ἀκοῦν,
τὸν ἀρρεβῶνα στὸ γυαλὸ τῆς δεινῆς με τὸ κῶμα.

Ρῶμος Φιλύρας

Χωρικοί Ἐπάνω Σκάλας Παραμυθιάς.

ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΔΑΦΝΗ

(Κατὰ ΤΗΘΕΟΡΗΙΛΕ ΓΑΥΤΙΕ[R]).

Τὸν πύργον γύρω στολίζει τὸ ὄμορφο πάρκο· κάθε φύλλον καὶ μία φωλιὰ σὲ κάθε δένδρον καὶ μία ὀρχήστρα ἀπὸ περωτοὺς μουσικοὺς· ἀλλὰ καὶ μέσα εἰς τὸν πύργον κάθονται δύο ἑξαδέλφαι, ποῦ τὸ τραγοῦδι τῶν εἶνε ἁρμονικώτερον ὅλον τῶν πουλιῶν, ἡ Ἀνθὴ καὶ ἡ Δάφνη. Μοιάζουν ἀγγέλους ποῦ φοβᾶται κανεὶς μὴν πετάξουν. Ἡ ζωὴ τῶν περνᾷ μετὰ τὸ τάισμα τῶν πουλιῶν, μετὰ τὸ τραγοῦδι καὶ μετὰ τὴν ἀγάπην τοὺς πρὸς τὰ ἀνθη· ἄλλος κόσμος δι' αὐτὰς δὲν ὑπάρχει· ἡ μελωδία τ' ἀηδοῦσιν καὶ ἡ μωρωδιὰ τοῦ ῥόδου δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν. Ἴσως ὅμως εἰς τὴν μοναχικὴν αὐτὴ ζωὴ νὰ ἐνοιωθῶν κάποιο

μυστικὸ τῆς ἀποστολῆς τῶν. Ἀπο μικρὰς ἐνανουρίστηκαν μετὰ τὸ τραγοῦδι τῶν πουλιῶν καὶ τὸ ἔμαθαν πρῶτα ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν ἑτραγουδοῦσαν ὅπως οἱ ἄλλοι ἀναπνέουν. Ἐπλεον μέσα εἰς μελωδικὰ κύματα. Ὁ φλοῦστος ἐνὸς ῥυακιοῦ, τὸ στέναγμα τοῦ ἀνέμου, τὸ μοιρολόγι τῆς βροχῆς, τὸ ψιθύρισμα ἐνὸς φύλλον καὶ κάθε ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἁρμονία πόσῃ τοὺς ἔκανε αἰσθησθῆναι! μία ὁμορφὴ δύσιν δὲν ἦτο τίποτε· διὰ τὴν κάθε εἰκόνα τὰ μάτια τοὺς ἐκάλυπτε λευκὸς πέπλος. ὠνειρεῦντο· ἡ μουσικὴ, ὁ μικρὸς Βαλεντῖνος ὁ ὑπηρέτης ποῦ ἔμοιαζε τὰ ῥόδα τῶν καὶ τὰ πουλιὰ ἦσαν δι' αὐτὰς ὁ κόσμος.

Εἰς τὴν ὁμορφὴν δυωδιὰ, ποῦ συχνὰ τὰ βράδια ἀπ' τὸ παράθυρό τοὺς τὴν ἔπεραν τὰ Χερουβείμ διὰ τὰ οὐράνια, ἐν' ἀηδόνι πλησίασε καὶ ἠθέλησε νὰ συναγωνισθῆ.

Ἐδέχθησαν· τ' ἀηδόνι ἄρχισε τὸ ἀτελείωτον κελάδημά του ποῦ μετὰ τοὺς εὐστρόφους ῥυθμοὺς καὶ τοὺς χρωματιστοὺς τόνους ἔφτερουγιζε τόσον ψηλὰ ὅσον καὶ τὸ σῶμά του· βέβαια θὰ νικοῦσε.

Αἱ κόραι τὸ διεδέχθησαν. Τώρα τὸ ἄσμα του ἔμοιαζε μετὰ τὸ λάλημα στρουθίου· τὸ καλὸ ἀηδονάκι ὅμως ἐδοκίμασε πάλιν καὶ ἑτραγοῦδισε μετὰ ἤχους ψηλοῦς ζωηροῦς ἀνωτέρους ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινην ἁρμονίαν. Ἐτελείωσε· αἱ ἑξαδέλφαι ἄρχισαν. Εἰς τὸ τραγοῦδι αὐτὸ τ' ἀηδόνι κατὰλαβε τὴν ἀδυναμίαν του.

— Τραγοῦδατε καλλιτέρα καὶ αὐτὸ μοῦ κοσιτίζει τὴν ζωὴν· εἶπεν τὸ ὄμορφο ἀηδόνι· μὴ χάρη σὰς ζητῶ, ἔχω μία φωλιὰ μετὰ τρία μικρά, ἐκεῖ κάτω ἐπάνω στὴν τρίτη ἀγριοτραναφυλλιὰ, πάστε τα καὶ μάθετέ τα νὰ τραγοῦδῶν . . .

Μαζὶ μετὰ τὰ τελευταῖα λόγια ἔφυγε καὶ ἡ πνοὴ τῆς καλῆς τραγουδιστρίας. Ὁ Βαλεντῖνος σὲ ὀλίγον ἔφερε εἰς τὴν Ἀνθὴ καὶ τὴν Δάφνην τὰ τρία μικρά· τὰ ἐλυπήθησαν καὶ σὰν μητέρες τὰ μεγάλωσαν λίγο· τώρα ἄρχισαν νὰ τὰ διδάσκουν· ἀληθινὰ ξεχωρίζαν τίς νότες ὅταν ἐκάθηντο ἀπέναντι εἰς τὸ βιβλίον τῆς μουσικῆς! εἶχαν μάθη ὅλους τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀνθῆς καὶ τῆς Δάφνης, ἡ φωνὴ τῶν κάθε μέρα ἔπερνε ἕναν ἤχο μεταλλικὸν κρυσταλλένιον ὑπερφυσικόν.

Ἡ Ἀνθὴ καὶ ἡ Δάφνη, τώρα ὕστερα ἀπὸ τὰ μαγικὰ κονσόρτα εἰς τὰ ὁποῖα ἐλάβαιναν μέρος καὶ οἱ περωτοὶ καλλιτέχναι, ἄκουαν νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὸ δωμάτιον ἅποια ὑπερφυσικὴ μελωδία καὶ εἰς τοὺς τόσους

κόπους ἄρχισαν νὰ καταβάλωνται· ὁ θεῖός τους ἤθελε νὰ τὰς ἐμποδίση· αὐτές ἔφρουγαν μὲ κάποια κοκκινάδα εἰς τὰ μάγουλα καὶ ἔχάνοντο μαζὶ μὲ τὸ σβύσιμον τοῦ μαγευτικωτέρου τόνου. Πόσον ἔχουν ἀδυνα-
τιση! βέβαια ἡ μουσικὴ θὰ χαλάσῃ τὸ ὄργανον.

Τὸ ἐνόησαν!

Τὰ πουλιὰ τοῦ πάρκου τραγουδοῦν καὶ ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸ παράθυ-
ρον ἡ ἁρμονικὴ αὐρα πνέει· εἶνε τόση μουσικὴ εἰς τὸν ἀέρα ποῦ τὰς ἀναγκάζει νὰ τραγουδίσουν τὴν τελευταία των δυωδία.

Εἶνε τὸ κύκνειον ᾄσμα, γεμᾶτο δάκρυα, ἄφταστο εἰς τὴν μελωδία,
ποῦ ἐχρωματίζει μία νέα ἀριστοτεχνικὴ μουσικὴ. Τ' ἀηδονάκια ἀνή-
συχια πετοῦσαν ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Ἐτελείωσαν· ἡ φωνὴ τους
ἐχρωματίσθη ἀπὸ τὸν παραδοξότερον ἦχον.

Τὰ ἀηδόνια πέταξαν. Ἀπὸ τὰς καλλιτέχνιδας ἡ πνοὴ ἔφρουγεν·
ἐξεψύχησεν μαζὶ μὲ τὰ τελευταῖα λόγια τῆς στροφῆς. Τ' ἀηδόνια ἀνέ-
βηκαν εἰς τὰ οὐράνια διὰ νὰ φέρουν τὸ ὑπερφυσικὸν αὐτὸ τραγοῦδι
καὶ ἔμειναν ἐκεῖ διὰ νὰ τὸ ἐκτελοῦν! Ὑστερα ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν
Πλάστον διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ Palstrina τοῦ Cimarosa καὶ τοῦ Gluck.

Ε. Κεφαλαῖς

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟΝ

Τέμενος Πασᾶ Καλοῦ ἐν τῷ φρουρίῳ Ἰωαννίνων
(Ἐκ τῆς Λίμνης)

GEORGES RÉGNAL

ΑΥΤΗ

(ἱστορικὸν ἀνέκδοτον)

— Λοχαγὴ Dupin!... ἐφώναξεν ὁ Μυράτ¹, χωρὶς νὰ ἐγείρῃ
τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνῶ ἡ χεὶρ του συνέτασσε μετὰ βιαίαις ταχύτητος
στρατιωτικὰ ἔγγραφα εἰς τινὰ μεγαλοπρεπῆ αἰθουσαν τοῦ ἐν Μαδρίτῃ
στραταρχείου.

Ὅμως ἀξιωματικῶν, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν εὕρισκομένων, ἀνέ-
μενε τὰς διαταγὰς του.

— Λοιπὸν! δὲν εἶνε ἐδῶ ὁ λοχαγὸς Δυπέν;

Ὁ ἀπρίγκηψ», ὅπως τὸν ἀπεκάλουν ἀπὸ τοῦ προσφάτου ἐξ-
ευγενισμοῦ του, εἶχεν ἐν τῇ φωνῇ τι τὸ ὄργιλον.

Κλαγγὴ ὄπλων καὶ σπιρουνίων ἐγένετο συγχρόνως ὡς εἰς ψίθυρος.
Παρευθὺς δὲ ὡς ἀντικείμενόν τι διαβιβάζεται ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα,
ὅταν αὐταὶ σχηματίζουν ἄλυσιν, τὸ ὄνομα τοῦ ὑπασπιστοῦ ἰπτάμε-
νον ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ἀπὸ δωματίου εἰς δωματίον, διὰ μέσου
τῆς λαμπρᾶς κατοικίας, τῆς ὁποίας ἕνεκα τῆς θερμότητος ὅλαι αἱ
θύραι ἦσαν ἀνοικταί, μετέβη νὰ εὕρῃ τὸν ἀπόντα.

Τοῦτο δὲ διότι τὸν Μυράτ δὲν ἠύχαριστεί ποσῶς ἡ ἀμέλεια!...
Ἦρχισε παλιν νὰ γράφῃ ἐν σιωπῇ, ἀφ' οὗ περιέφερον ὄργιλον βλέμμα
ἐπὶ τῶν περικυκλούστων αὐτὸν Ἀναμφιβόλως συνεχράτησεν ἑαυτὸν
ἐπὶ τινὰ λεπτὰ πρὶν ἢ σπουδαίως ὀργισθῆ, ἀλλὰ ἡ προσέγγισις τῶν
ὄφρυων του διὰ μιᾶς πτυχῆς τοῦ μετώπου ἐφανέρου τὴν δυσθυ-
μίαν του.

Ταῦτα συνέβηκινον κατὰ τὸ 1808. Ὁ πρέσβυς τοῦ Ναπολέοντος
εὐκόλως εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, χάρις εἰς τὰς ταραχὰς τοῦ βχ-

¹ Joachim Murat Γάλλος στρατηγὸς γεννηθεὶς τῷ 1771 καὶ ἀποθνήσκων
τῷ 1815.

σιλείου. ἀνέμενε τὰ γεγονότα μετὰ τῆς κρυφίας ἐλπίδος νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἀναγορευόμενον βασιλέα τοῦ κατακτηθέντος ἐδάφους. Δὲν ἀμφέβαλε ὅμως ὅτι εἰς τὴν ἰσχυρὰν χεῖρα τοῦ κυρίου του δὲν ἦτο ἄλλο τι ἢ πεσοὺς πρὸς στιγμήν ἐκεῖ ἀφεθείς, ἐπὶ τινος τῶν τετραγώνων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ζατρικίου. Ἐφύλαττε τὴν θέσιν διὰ τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐντὸς ὀλίγου προσέτρεξεν ὁ ἔνοχος ἀξιωματικός, ἀνὴρ θελκτικὸς εἰκοσιν ὀκτῶ περίπου ἐτῶν, ἀγαπώμενος πολὺ ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, ἐξαίρετος ἀξιωματικός, ἀλλ' ὅστις ἐν τούτοις ἀπὸ ἐβδομάδος σχεδὸν παρημέλει ἀνά πᾶσαν στιγμήν τὰ καθήκοντά του, δι' ἀπροσεξίῳν, ἀπουσιῶν καὶ ἐν γένει διὰ τρόπων ὄλως διαφόρων ἐκείνων οὕς συνήθως τῷ ἀνεγνώριζον.

— Ποῦ εἴσθε λοιπόν, λοχαγέ; ὑπέλαβεν ὁ Μυράτ πάντοτε αὐστηρός, βλέπων αὐτὸν φθάνοντα συγκεκινημένον καὶ ἐλαφρῶς ἀσθμαίνοντα.

— Ἐντὸς τοῦ μεγάρου, στρατηγέ.

— Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει νὰ εἴσθε ἐνταῦθα, πλησίον μου.

Ἐξαιτίας ἀξιωματικός ἐτήρησε σιγὴν.

Ἐπὶ πρίγκηψ στραφεὶς κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ παρετήρησε τὸν ὑπασπιστὴν του καὶ ἀπότομος μετὰ τῆς ὀρμῆς τοῦ βιαίου χαρακτήρος του, ἐπιβλητικός, ἐπανέλαβεν :

— Ἄλλως τε, ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν, ἀναβάλλω πάντοτε νὰ σᾶς κάμω παρατηρήσεις, τῶν ὁποίων εἴσθε ἀξίος. Δὲν ἔχετε τὸ ὕφος ἀνθρώπου εὐρισκομένου ἐν ὑπηρεσίᾳ... Ἐχετε ἀλλοῦ τὴν κεφαλὴν... Τί συνβαίνει λοιπόν;

— Στρατηγέ! . . . τίποτε. . . Ἐχω μόνον οἰκογενειακὰς τινὰς ἀνσυχίας. . .

— Καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτὴ κατοικεῖ ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ μεγάρου; Λοιπόν, ὁμολογήσατε. . . Σᾶς συνήντησαν ἐκεῖ ἐπάνω, τρέχοντα λαθραίως εἰς τοὺς διαδρόμους. . . Δὲν ἀγαπῶ τὰ μυστήρια. . . Ὁμιλήσατε! . . . Ἐξηγηθῆτε. . .

Ἐξαιτίας ἀξιωματικός ἠρυσθῆναι, ἐδίσταζεν. . . Τρομάξας δὲ ἐκ τοῦ ὕφους τοῦ ἀνωτέρου του τοῦ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀργιζομένου καὶ φοβούμενος ὑπόνοιαν τινὰ σοβαροτέραν ἀκόμη ἀπὸ τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας, ἐψιθύρισε :

— Ἐνα παιδί. . . τὸ ἰδικόν μου. . . τὸ ὁποῖον ἔχω μαζὶ μου. . .

Ἐξαιτίας ἀνεπήδησε, παρεφέρθη ἀμέσως :

— Ἐνα παιδί; . . . Ποίᾳς ἡλικίας;

— Τεσσάρων ἐτῶν.

— Δηλαδή ἕνα βρέφος; . . . Εἰς τὸν πόλεμον ἕνα μωρό, ὅταν ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς εἰς τὴν ἄλλην δύναται νὰ ἐγερθῆ ἐναντίον μας στάσις; Θέλετε λοιπόν νὰ σᾶς τὸ σφάξωσιν;

— Ἐὰν τὸ ἀποστείλω πάλιν, ἐψιθύρισε θλιβερῶς ὁ νεαρὸς πατήρ.

— Διὰ μέσου χώρας ἐτοίμου εἰς ἐπανάστασιν; . . . Ὁραία ἰδέα. . . Φύλαξέ το, ἀφοῦ εἶνε ἐδῶ ἄς μείνῃ, ἀλλά. . .

Ἐξαιτίας ἀξιωματικός ἐπανήγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμε χειρονομίαν εὐγνωμοσύνης, ἣν ὁ Μυράτ συνεκράτησεν ἀποτελειῶνων τὴν φράσιν του.

— . . . Ἀλλὰ νὰ μὴ τὸ ἴδω ποτέ, ἀκούσατε! Καὶ πρὸ πάντων ἡ παρουσία του νὰ μὴ γίνῃ αἰτία τῆς ἐλαχίστης παραβάσεως τῶν καθήκοντων σας. . . Ἐὰν ἦτο ὠραῖον πρᾶγμα ἡ πειθαρχία, ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔσυρε τὰ μωρά του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. Ἰδοῦ. . . πηγαίνετε τὰ ἔγγραφα αὐτὰ καὶ ἐπανέλθετε ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον.

Ἐξαιτίας λοχαγὸς ἐχαιρέτισεν. Ἐξαιτίας Μυράτ ἔστρεψε τὴν ράχιν, οἱ δὲ συνάδελφοι τοῦ ἀξιωματικοῦ ἀντήλλαξαν βλέμματα συμπαθητικὰ κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ ἐπιτιμηθέντος, ὅστις ἐφαίνετο συγκεκινημένος.

Ἐξαιτίας Μαυρίκιος Δυπὲν δὲν εἶχεν εἶπει τὸ πᾶν. Τὸ ἀκανθωδέστερον μέρος τῆς ἐξομολογήσεώς του ἔμεινεν εἰς τὸν λάρυγγά του. Ὅχι μόνον ἐκρυπτεν εἰς τοὺς ὀρόφους τοῦ ἀνακτόρου τοῦ ἐγκαταλειφθέντος ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος τῆς εἰρήνης τὸ τοσοῦτον μικρὸν τέκνον του, ἀλλὰ ἐστέγαζεν ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσης τὴν μητέρα, ἀτυχῆ γυναῖκα ἀφιχθεῖσαν ἐκ Γαλλίας ἀφρόνως ἐσπέραν τινὰ ἀπροόπτως. Εἶχεν ὑποστῆ χιλίους θανάτους κατὰ τὴν πορείαν ἐνὸς μηνός, ὑπὸ οὐρανὸν φλεγόμενον, ἐπὶ γῆς ἐχθρᾶς! Οὐδὲν ὅμως ἠδύνατο νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ συναντήσῃ τὸν σύζυγόν της. Ἐὰν ἐγένετο μήτηρ διὰ δευτέραν φοράν καὶ φόβος τις παράλογος τὴν εἶχε καταλάβει ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ἀσπασθῆ τὸν φίλτατόν της σύζυγον.

Πῶς ἐκεῖνος θὰ εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὴν ἀπωθήσῃ;

Μία εβδομάς διέρρευσε μετὰ τὴν μετὰ τοῦ Μυράτ καὶ τοῦ λοχαγοῦ ἐξήγησιν. Αἱ διαταγαὶ τοῦ στρατηγοῦ ἔμενον ξηραὶ, ἐπιτακτικαί, ἀποδεικνύουσαι ὅτι ἡ δυσαρέσκεία του δὲν εἶχε διαλυθῆ.

Πρωίαν ὅμως τινα, τίς οἶδεν ὑπὸ ποίαν καλὴν ἐπιρροήν, ἡ μεσημβρινὴ αὐτοῦ εὐδιαθεσία ἐπανεφάνη.

Ἔστειλε παρευθὺς νὰ ζητήσῃσι τὸν ὑπασπιστὴν του :

— Λοιπόν ; ... καὶ τὸ παιδί ἐκεῖνο ; ... Εὐρίσκεται πάντοτε ἰδῶ ; ...

— Ἄλλὰ... ναί, στρατηγέ.

— Δύναμαι νὰ τὸ ἶδω ;

— ὦ ! ναί, στρατηγέ... ἀμέσως... αὐστιγμὴ!

Λίαν εὐτυχῆς ὁ νεαρὸς πατὴρ ἐξηφανίσθη καὶ μετὰ βραχυτάτην ἀπουσίαν ὠδήγησε τὸν μικρὸν χαριτωμένον στρατιώτην ἐν μεγάλῃ στολῇ παρατάξεως. Μικρὰ σπάθη ἔτυπτε τὰς κνήμας τὰς καμπτομένας ἐντὸς τῶν ἐξ ἐρυθροῦ μαροκίνου ὑποδημάτων, ἡ δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων μηλωτὴ συνεπλήρου τὴν πλουσίαν χρυσῆν ἀμφίεσιν.

Ὁ Μαυρίκιος Δυπὲν προβλέπων ὅτι ταχέως ἢ ἀργά, ἐκ συμπτώσεως ἢ ἄλλως, ὁ πρίγκηψ θὰ ἔβλεπε τὸ παιδίον, ἐφαντάσθη νὰ ἐνδύσῃ τοῦτο μὲ τὴν στολὴν τὴν δυναμένην νὰ κολακεύσῃ τὸν ἀνώτερόν του καὶ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Τὸ χαμίνιον πράγματι ἤρκεσε νὰ ἐμφανισθῆ ὑπερήφανον καὶ ἀλαζονικὸν ὑπὸ τὸν ἐξοπλισμὸν του ὅπως κατακτήσῃ τὸν τρομερὸν ἀρχηγόν.

Μετὰ εἴκοσι δευτερόλεπτα εὐρίσκετο ἔφιππον ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τῶν γονάτων τοῦ Μυράτ, ὅστις τὸ ἀπεκάλει «παλληκαρᾶ μου» καὶ τῷ ἔκαμεν ἐνδόξους ὑποσχέσεις μέλλοντος.

— Ὅταν θὰ γίνῃς μεγάλος θὰ σὲ προσκολλήσω εἰς τὴν ὑψηροσίαν μου... Θὰ μάχεσαι παρὰ τὸ πλευρόν μου.

— Ναί, πρίγκηψ Φανφαρίνε ! ἀπεκρίθη τὸ παιδίον μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Πρίγκηψ Φανφαρίνης ;

Ὁ Μυράτ ἐσκυθρῶπασεν.

Ἦτο ἄρὰ γε τοῦτο παρωνύμιον προφερόμενον τυχαίως ὑπὸ τοῦ νεαροῦ τούτου στόματος ;

— Διατί μὲ ὀνομάζεις... πρίγκηπα Φανφαρίνον;... ἠρώτησε.

— Διότι...

Ὁ Μαυρίκιος Δυπὲν ἐκάθητο ἐπὶ ἀκωνθῶν.

— Διότι...

— Λέγε... ἄς ἴδωμεν... ἐπέμενε ὁ Μυράτ.

— Διότι εἰς τὰ παραμύθια ὁ πρίγκηψ Φανφαρίνος εἶνε ὠραιότερος ἀπὸ ὄλων.

— ὦ ! ὦ ! ...

Ὁ Μυράτ δὲν ἠδυνήθη ἐξ εὐχαριστήσεως νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ἀθῶαν αὐτὴν κολακείαν.

— Καὶ εὐρίσκεις ὅτι τῷ ὀμοιάζω ;

— Μάλιστα...

Τὸ παιδίον αἰφνης ἐχαμήλωσε τὸ μέτωπον καταληφθὲν ἀπὸ μίαν ἐκ τῶν αἰφνιδίων ἐκείνων δειλιῶν, τὴν ὁποίαν μετὰ πολλοῦ κόπου κατορθώνει κανεὶς νὰ νικήσῃ.

— Καὶ σύ... πῶς ὀνομάζεσαι ;

— Αὐγὴ...

— Ἡ πριγκήπισσα Αὐγὴ, ἀναμφιβόλως ;

— Ὅχι... ὄχι πριγκήπισσα.

— Αὐγὴ... εἶνε ἐπίσης καὶ αὐτὸ ὄνομα τῶν παραμυθίων... Ἐνα ἀγοράκι μικρὸ δὲν ὀνομάζεται ποτὲ ἔτσι.

— Δὲν εἶμαι ἀγοράκι μικρὸ.

— Τί εἶσαι, Κύριος ;

— Εἶμαι ἓνα κοριτσάκι μετημφιεσμένον.

— Δὲν εἶνε δυνατόν... δὲν εἶνε ἀληθές.

— Ναί, εἶνε ἀλήθεια... Ἐρωτήσατε καὶ τὴν μαμᾶ.

Τότε παρὰ τὰ νεύματα τοῦ μπαμπᾶ καὶ πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ ὠραίου στρατηγοῦ, διασκεδάζοντος πολὺ, ἡ μικρὰ ἀναλαβοῦσα τὸ θάρρος της, διηγῆθη ἀπλούστατα. μετὰ πανουργίας ὅτι ἦλθεν ἐκ Παρισίων εἰς μιὰ μεγάλην-μεγάλην ἀμαζαν' ὅτι εἰς τὰ Πυρηναιὰ συνήντησαν ἀρκουδες, καὶ κατόπιν τὴν βασιλίσαν τῆς Ἰσπανίας, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ ἐσώθη... Καὶ ἀκόμη ὅτι ἐφοβήθη παρὰ πολὺ εἰς ἓν ξενοδοχεῖον ὅπου ἡ μητέρα της ἐπίστευσε ὅτι κάποιον ἐδολοφόρουν... ἐνῶ ἐσκότωναν χοίρους... Τώρα ἔμενε, ἐκεῖ ὑψηλά, εἰς ἓν ὠραῖον δωμάτιον, ἂν καὶ εἰς τὸ τελευταῖον πάτωμα, τὸ ὁποῖον ἔχει μετὰ-ξία εἰς τοὺς τοίχους καὶ ἓνα μεγάλο καθρέπτη ὅπου βλέπει τὸν

ἐαυτὸν τῆς ὀλοκλήρου. Καὶ ὕστερα ἔχει καὶ ὠραῖα παιγνίδια, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὰ παιδιά τοῦ βασιλεῖ.

Ὁ Μυράτ καταθελχθεὶς ἐκ τῆς χαριτωμένης αὐτῆς πολυλογίας ἐστράφη πρὸς τὸν λοχαγὸν τελείως συγκεχυμένον :

— Λοιπὸν ! Δὲν μένει πλέον ἄλλο παρὰ νὰ γνωρίσω καὶ τὴν Κυρίαν Δυπέν. Ἐὰν ὁμοιάζει πρὸς τὴν κόρην τῆς, ἔχετε μέγα ἄδικον νὰ τὴν κρύπτετε.

Ὁ Μαυρίκιος προσέκλινεν.

— Στρατηγέ, τὴν ἐγνωρίσατε εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ἄνεμνήσθη.

— "Α ! μάλιστα !... Καὶ διετήρησα περὶ τῆς ὠραιότητός τῆς, περὶ τοῦ θελήτρου τῆς ἐξαίρετον ἀνάμνησιν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ του κατεβιάσθησαν φιλοφρόνως ἐπὶ τῆς μικρᾶς Αὐγῆς, τῆς ὁποίας ἐθώπευσε πατρικῶς τὰς παρειάς.

— Λυποῦμαι διότι ὁ μέλλων μου ἀξίωματικὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἀκλουθήσῃ τόσον ὑπερηφάνως τὸν πρίγκηπα Φανφαρίνον. Ἄλλὰ δὲν θὰ ἐκπλαγῶ ἐὰν τὸ χαμίμι αὐτό, τὸ ὁποῖον διηγείται τόσον καλά, μὲ τόσῃ εὐστροφίᾳ καὶ τόσῃ φαντασίᾳ, μᾶς παρεσκεύαζε μίαν δευτέραν Κυρίαν Στάελ..

Ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἡ Εἰμαρμένη ἐπεφύλαττε τὸν θρόνον τῆς Νεαπόλεως, δὲν ἠδύνατο νὰ προῖδῃ ὅτι ἡ Αὐγὴ Δυπέν θὰ καθίστατο Κυρία Dudevant παγκοσμίως γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γεωργία Σάνδη.

Ἄθῆναι, Αὐγουστος 1904

Γεώργιος Ι. Πέτρου

Ἡ προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τὸν κ. Θ. Θωμόπουλον.

— Ὁ Σολωμὸς δὲν εἶχε μόνον εἰς τὴν ζωὴν του ἀτυχίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν θάνατον. Κάποτε οἱ ἐχθρευθέντες τὴν δοξαν του ἦσαν Ζαμπέλιοι, ὑψηλοὶ τῶν γραμμάτων ἐργάται, νάνοι ἄλλοτε ὡς τὸν Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην. Ἄλλοτε καὶ ἄνθρωποι ποῦ δὲν εἶνε οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο, οὔτε γίγαντες οὔτε νάνοι οὔτε κἀν ἄνθρωποι, ἀφοῦ δὲν ἔχουν συνειδησιν τοῦ τι εἶνε τοιοῦτος ὁ ἀνδριαντοποιὸς Βροῦτος. Κ' ἐνῶ ὁ κ. Μιστριώτης καὶ ὁ κ. Τριανταφυλλᾶκος ἐχαιρέτιζαν μασσῶντες ἢ ὡς μηρυκαστικά ἀναμασσῶντες μὲ ὄρεξιν πολλὴν κοινοτοπίας ἀνδεῖς καὶ πολυειδεῖς τὸν περιφθον ἀνδριάντα, ὁ διευθυντὴς καὶ τεχνοκρίτης τῶν «Παναθηναίων» χολωθεὶς ἐπροκέρυττε διαγωνισμὸν διὰ τὴν ἴδρυσιν Σολωμικῆς προτομῆς εἰς τὸν ἄσπρον πτολίεθρον. Ὁ διαγωνισμὸς ἀνεβλήθη ἕως ὅτου μαζευθοῦν τὰ ἔξοδα . . . τῆς παραστάσεως—παραστάσεως μίᾳ ἀπαισίας κωμωδίας εἰς βᾶρος τοῦ θεῖου ἀοιδοῦ τῶν Ἰονίων. Τὰ ἔξοδα τῆς κωμωδίας ποῦ θὰ παιχθῆ ἢ παίζεται, φαίνεται, ὑπερβαίνουν τὰς 1,700 δρ. τὰς ὁποίας ἕως τὴν ἰσχυρὰν ἐξέλιξιν ὁ ἐρίτιμος διευθυντὴς, ἔκεινος δὴλα δὴ ποῦ δὲν ἐντρέπη νὰ ἐξοδεύσῃ χιλιάδας διὰ τὸ τύψμα ἐπὶ εὐόδους ἢ δυσώδους χάρτου τῶν γεροντικῶν σπιτισίων γραψιμάτων τοῦ κ. Στρατήγη. Ὁ κ. Θωμόπουλος προτοῦ μαζευθοῦν τὰ ῥεφενδικὰ χρήματα ἔστῃσε μίαν γυψίνην μνημειωδὴ προτομὴν, ἡ ὁποία ἴσταται ἢ μᾶλλον εἶνε ἡ κορυφὴ μίᾳ στήλης ἀπλῆς καὶ ἀρχαϊκῆς ποῦ δὲν ἠξεύρω ἂν δικαίως ἢ ἀδίκως φέρεται προκαταβολικῶς τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐπιμελεία τῶν Παναθηναίων». Τοῦτο, ἂν δὲν δείχνει ἄλλο τι, δείχνει ὅμως ὅτι ὁ κ. Θωμόπουλος ἔκαμε τὴν προτομὴν διὰ τὰ «Παναθηναία» ἂν καὶ ὁ διαγωνισμὸς τοῦ ἐγκληματικῶς πρὸς τὴν τέχνην περιοδικῶς ἐκείνου δὲν εἶνε κατ' οὐσίαν προκρηγμένος καὶ μίᾳ προτομῇ διὰ νὰ στηθῆ ἀπαιτεῖ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἐμάζευσεν ὁ ζηλώσας mendacis τίτλον ἀριστοκράτης διευθυντῆς.

Ἡ προτομὴ ποῦ ἔστῃσε στὸ ἐργαστήριόν του ὁ κ. Θωμ. ἔμπορεῖ νὰ μὴν εἶνε ἀπείρωτος, —ἐξ ὀλοκλήρου δὴλ., —Σολωμὸς νὰ μὴν εἶνε ἀκόμη εἰς πολλὰ εἴτε εἰς μερικὰ ὁ Σολωμὸς καὶ μίᾳ διαιτητικῇ γνώσει τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ καὶ ἡ μόνη ἀπομείνασα εἰκὼν του δὲν φθάνουν διὰ ν' ἀποτελέσουν τὸ πορτραῖτο, ὅπως φθάνει εἰς τὸν παλαιοντολόγον ἕνα κόκκαλον διὰ τὴν ἀνάπλασιν ὀλοκλήρου σώματος. Ἐμπορεῖ ἀκόμη νὰ μὴν ἐφθίσεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν συνάδελφόν μας Θωμόπουλον. Ἐντούτοις τὸ ὅτι ἐπλασεν ὁ κ. Θωμόπουλος εἶν' ἕνας ἄνθρωπος—οὐτιμῶδες ἄνθρωπος εἶνε κατὰ ἄρτιον, ἐνθυμίζει ὅπως ὅπως τὸν Σολωμὸν καὶ περισσύτερον τὸν ποιητὴν ὄρωντα ἠρέμα κ' ἐντούτοις σκεπτόμενον—πράγμα ποῦ ἐνθυμίζει τὴν περιφθον «ἐν ἠρεμίᾳ κίνησιν»—διότι μίᾳ ἠρεμῶς κίνησις εἶνε ἡ σκέψις καὶ περισσότερον ἢ κατὰ τὸν Carlyle μουσικὴ σκέψις.

Τί λείπει ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ κ. Θωμοπούλου ἄλλο παρ' ὅ,τι καὶ ἀπὸ τῶν κριτικῶν τοῦ Σολωμοῦ τὰ πορτραῖτα; Τὰ πορτραῖτα τῶν τὰ περὶ Σολωμοῦ λέγουν πολλὰς ἀληθείας χωρὶς ν' ἀνευρίσκουν τὴν ἀλήθειαν. Παρομοίως καὶ οἱ θεολόγοι πολλὰ λέγουν περὶ τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ μᾶς λέγουν «τὸν Θεόν». Δὲν θέλω νὰ πῶ, ὅτι οἱ κριτικοὶ τοῦ Σολωμοῦ εἶνε ἀμελέτητοι - ὁ κ. Θωμόπουλος πολὺ ὀλιγώτερον. Ἄν τὰ πορτραῖτα τῶν ἐκρίνοντο ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀπεικονιζομένου, θὰ ἦσαν θαυμάσια καὶ πολὺ περισσότερον θὰ ἐκρίνετο θαυμάσιος ὁ κ. Θωμόπουλος, ὁ ὁποῖος ὕστερ' ἀπὸ καιρῶν σιωπῆν «καταναγκαστικήν» μᾶς διδεδίκεν ἓνα μέτρον τῆς τέχνης τοῦ ἀξιοσημείωτον ἐδῶ, ποῦ οἱ παρωδοὶ τῆς τέχνης ἐγέμισαν τὰς Ἀθήνας ἀπὸ ξοάνα χειρονομοῦντα ξοάνων ξοανοειδέστερα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ πλάστης τῶν «ματιῶν τῆς ψυχῆς» ὁ ὁποῖος ἐφιλοδόξησε νὰ πλάσῃ κ' ἕναν Σολωμὸν χωρὶς διόλου νὰ ὑβρίσῃ τὴν τέχνην καὶ τοὺς τεχνίτας καὶ τὴν αἴσθησίν μας, εἶνε ἄξιος εὐγνωμοσύνης θαυμασμοῦ μᾶλλον. Κ' ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα φαινόμενα εἶν' ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα σπάνια, ἡ ἱστορία ἀδιαφοροῦσα ἂν ὁ Σολωμὸς ποῦ ἐπλασεν ὁ Θωμόπουλος εἶνε περισσότερον Romanus ἀπὸ Ῥωμιός, θὰ κρατήσῃ βαθιὰ μέσα στὴν μνήμην τῆς τῆν «καλὴν προᾶξιν» τοῦ κ. Θ. Θωμοπούλου.

Ἀριστοτέλης Καμπάνης.

TACHYDROMEION

Κ. Δ. Αἰγίον. Εὐχαριστοῦμεν αἰτηθέντα ἐστάλησαν. — Σ. Α. Κέρκυραν. Παρακαλοῦμεν σημειώσατέ μας τὸν συγγραφέα· συν. δὲν ἐλήφθη εἰσέτι· ἀναμένωμεν. — Α. Χ. Γκερλή. ἔλήφθησαν. εὐχαριστοῦμεν ἀπέφρων· φύλλα ἐστάλησαν ἀπὸ 1ης τοῦ ἔτους διὰ 6'. φορὰν πρὸς ὑμᾶς—εἰς τὸν κ. Ζ.Δ. ἀπὸ Λυγυῦτου. — Βίχπ. Πολὺ εὐχαρίστως θέλωμεν τὸ ἀναγνώσῃ καὶ σᾶς ἀπαντήσωμεν ἄφ' οὗ μᾶς γράφετε τὸ ὄνομά σας· εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν κόπον σας. — Θ. Ο. Ἀμπελάκια. Σᾶς ἐγραψίμεν· ἀναμένομεν ἀπάντησιν· εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φροντίδας σας.

